

D

ZAKLADATEL A PRINCIPÁL Milan Hein
 JEDNATEL Martin Šimek
 UMĚLECKÝ ŠÉF Pavel Ondruch
 PRODUKCE Anna Krejčová
 PR Marek Podlaha
 VEDOUCÍ TECHNIKY Tomáš Dvořan
 VEDOUCÍ GARDEROBY Eva Otmar

SPOLUPRACOVNÍCI DIVADLA
 Kateřina Šimková, Marie Krbová, Richard Fahrner,
 Jakub Elstner, David Zelinka, Jan Doskočil, Vít
 Drozda, Ondřej Sýkora, Lidija Glavanakovová,
 Natálie Löwová, Denisa Reitingerová, Iveta
 Pažoutová, Václav Bláha, Bohumil Kubeša,
 Vojtěch Dušek, Petr Holata a Gabriela Falcová.

Divadlo Ungelt, Malá Štupartská 1, Praha 1
 Letní scéna Divadla Ungelt, Nový Svět,
 Praha 1 – Hradčany
www.divadlounge.cz

VYDALO DIVADLO UNGELT S.R.O.
 Nový Svět 78/5, Praha 1 – Hradčany
 listopad 2024 / Sezóna 2024-2025
 PROGRAM PŘIPRAVIL Pavel Ondruch
 FOTO Jan Malíř
 GRAFICKÁ ÚPRAVA Marcel Brna

U

SLEDUJTE NÁS NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

DVOJKA

Jim Cartwright

DIVADLO
 UNGELT

Barbora Hrzánová
 Jaromír Dulava

Dvojka (Two)

AUTOR

Jim Cartwright

PŘEKLAD

Pavel Dominik

REŽIE

Janusz Klimsza

VÝPRAVA

Michal Syrový

DRAMATURGIE

Pavel Ondruch

POHYBOVÁ SPOLUPRÁCE

Jana Hanušová

HRAJÍ

**Šéfová, Stará žena,
Maudie, Paní Igerová,
Lesley, Alice, Žena**

Barbora Hrzánová

**Šéf, Moth, Starý muž,
Pan Iger, Roy,
Fred, Chlapec**

Jaromír Dulava

ASISTENTKA REŽIE

Marie Krbová

VEDOUcí TECHNIKY

Tomáš Dvořan

VEDOUcí GARDEROBY

Eva Otmar

ZVUK A SVĚTLA

Jakub Elstner, Tomáš Dvořan, Richard Fahrner

GARDEROBA A REKVIZITY

**Eva Otmar, Lidija Glavanakovová,
Natálie Löwová, Denisa Reitingerová**

České premiéry 2. a 3. listopadu 2024 v Divadle Ungelt.

Zprostředkovatelem práv pro hru *Two* je agentura A. J. Literary Associates LLP. Autorská práva k dramatickému textu a překladu v České republice zastupuje Aura – pont s. r. o., Veslařský ostrov 62, 147 00 Praha 4.

Květiny dodává firma Metamorphosis

HLAVNÍ PARTNEŘI

**manželé
Zuzana a Martin Molnárovi**

**Klub přátel
Divadla Ungelt, z. s.**

MEDIÁLNÍ PARTNEŘI

Vážení diváci,

hru, na kterou jste se přišli podívat jsem objevil asi před dvaceti lety. Chtěl jsem ji v Ungeltu uvést, ale ideální obsazení se pro ni našlo až teď. Bára Hrzánová a Lála Dulava! A režisér Janusz Klimsza!

Bezkonkurenční posádka!

Přeji Vám dobrý večer!

Váš Milan Hein

JIM CARTWRIGHT

autorizovaný
životopis

Jim Cartwright je oceňovaný mezinárodní dramatik, scénárista a režisér. Jeho hry byly přeloženy do více jak 40 jazyků a uváděly se na mnoha významných světových scénách. Hrály se například v The West End of London, The Royal Court, The National Theatre a také na Broadwayi. Mezi jeho pravidelně inscenované texty patří, mimo jiné, *Ulice* (do češtiny přeložila Dana Vacková), *Bed, Dvojka* (pro Divadlo Ungelt přeložil Pavel Dominik), *Vzestup a pád Tichého hlasu* (přeložila Pavla Matásková) či monodrama *Raz*, které se nejdříve hrálo na Edinburském festivalu, pak v londýnském Trafalgar Studios a následně absolvovalo celostátní turné. Jeho zatím poslední hrou je *The Gap*, která měla premiéru v Hope Mill Theatre v roce 2024. Kromě divadla Cartwright hojně pracuje také pro televizi a film – zmiňme alespoň snímky jako *Ulice*, *Johnny Shakespeare*, *Vroom*, *Wedded a King of the Teds*, kde hráli Alison Steadman, Brenda Blethyn a Sir Tom Jones.

Tak vy ste si k nám dneska večer přišli na čumendu. My se dneska večer chystáme, ostatně jako vždycky, do hospody. TOHLE JE NAŠE ULICE! Ale dneska je to taky vaše ulice, jasný. Mezi náma se nežinýrujte, hezky jako doma. Tady narazíte na různý týpky, to vám teda povím. Dneska v noci se může stát cokoli. Von může sbalit nějakou žábu. Vona se může porafat, možná. Pudem si na tu naši ulici posvítit. Pudem vod jednoho baráku k druhýmu. Dávejte si majzla! Jde se na věc! Podťe! (*Pokyvuje na diváky.*) Bacha na vobrubník, paní! Ulice je všude kolem nás! (*Začne se smát, přejde v bouřlivý smích.*)

Ukázka z úvodní promluvy Scullaryho
z Cartwrightovy průlomové hry *Ulice*
(překlad Dana Vacková)

POEZIE ZE SUTERÉNU

Dramatici mají v literárním světě jednu velkou výhodu – nejsou odkázáni jen na tištěná slova. Zaznamenané věty a situace ještě musí někdo oživit – zahrát. Proto je psaní a čtení her jiná disciplína než psaní a čtení prózy, a proto není nic zvláštního na tom, když se britský dramatik Jim Cartwright (*1958) podivuje nad svým dlouholetým celosvětovým úspěchem přiznáním, že „nemá velkou slovní zásobu, není sečtělý a neumí ani hláskovat“. S jeho hrami se vsutku táhne pověst, že vás možná nezaujmu na první přečtení, ale když je dostane do rukou herec, tak se teprve dějí divy.

Krásně to dokládá historka bývalého uměleckého šéfa Royal Court Theatre Maxe Stafford-Clarka. Prestižnímu divadlu zaměřenému na nové talenty, které Stafford-Clark vedl od roku 1979 do roku 1993, byl v roce 1985 doručen text lakonicky pojmenovaný *Ulice* (*Road*). O autorovi nikdo nikdy neslyšel, ani nemohl. Sedmadvacetiletý výrostek dělnického původu Jim Cartwright nic uceleného dosud nenapsal. Ani zasláný text nepůsobil uceleně. „Jo, poslal jsem to, no, ale nedalo se to ani náhodou nazvat hrou nebo scénářem.“ Royal Court Theatre stále, a to i v kontextu thatcherovské Británie, která k nekomerčnímu umění měla jemně řečeno odtažitý vztah, podporovalo vznik her. Zabývalo se zhruba tisícovkou nových textů ročně a *Ulice* je zaujala. „Ponoukli mě, abych na ní dál pracoval.“ Dokončenou hru Stafford-Clark za nic výjimečného nepovažoval, ale nakonec se jí rozhodl prověřit scénickým čtením. „Už když herci dočetli první scénu, došlo mi, jak moc jsem se mýlil.“

Fragmentární zachycení jednoho dne na ulici severoanglického průmyslového města sužovaného ekonomickou krizí a fatální nezaměstnaností osmdesátých let svou syrovostí a fascinující scéničností šokovalo nejen Stafforda-Clarka, ale v den premiéry v březnu 1986 v Royal Court's Theatre Upstairs (studiová scéna s 85 sedadly) prakticky všechny. O několik měsíců později se inscenace s prvky site specific (divadlo v nedivadelních prostorách) přenesla na hlavní scénu (hrálo se ve foyer, klubu, před divadlem a v hledišti s 380 místy). Divácký ohlas zaskočil i ty, kteří v kvalitu hry věřili. Věřit v její diváckou přístupnost se totiž zdálo být příliš šílené. Vždyť se vši mocí zpěčuje klasickému divadelnímu kukátkovému prostoru, vždyť razantně odmítá iluzivní realismus, včetně konvenčního způsobu vyprávění, vždyť je to avantgarda.

Cartwright svůj formální i obsahový experiment zalidnil dvaatřiceti postavami (hrává je většinou čtrnáct herců), které v krátkých scénách chvíli sledoval, aby je pak opustil a pozornost zaměřil jinak. Mozaiku zceloval jen tulák Scullary, alkoholik a vypravěč, který se mýjí s procházejícími sousedy a nahlíží do jejich domovů a životů. Krajně expresivní jazyk, abnormální prožívání světa, častá monologičnost, přímý kontakt s publikem, neexistující čtvrtá stěna, nedorečenosti, bizarní směs realismu, lyriky a fantastiky, krutost, špina, bez příkras zobrazená chudoba, násilí, sexuální promiskuita a sex jako takový, opilství, extrémní hladovění, sebevražda, smrt... – to všechno vede k všudypřítomné a až hmatatelné neexistenci jakéhokoli východiska. Jakoby si slovo „naděje“

mohli dovolit jen někteří – a Cartwrightovy postavy určitě ne.

Londýnské středostavovské publikum tím dostalo pěstí přímo do nosu. I proto je Cartwright považován za předchůdce tzv. in-yer-face theatre, tedy coolness dramatiky, divadla, které v devadesátých letech přinášelo na jeviště tabuizovaná témata a bez příkras zobrazovalo sex i násilí. Ale zatímco v Ravenhillově erbovním cool textu *Shopping and Fucking* (1996) cítíme promyšlený úmysl šokovat, *Ulice* v sobě žádnou pózu nemá, je autentická. A u toho se jí daří vyhýbat nešvarům naturalismu a sociálního realismu. Pomáhají jí v tom zcizující postupy a Cartwrightovo básnické střevo. „Svou krajinu bolesti zjemňuje neustále přítomným poetickým citěním“. Poezii v nejnižších podlažích bytí Cartwright nenachází v baudelairovsky estetizovaném zlu, ale v neestetizovaném prožitku detailů života a všedností, které pod drobnohledem explodují bizarností, absurditou a tragikomičností – jako se tomu děje např. v agresivním monologu Skinheada, který popisuje přerod z osvaleného rváče v duchovní bytost zabývající se učením Buddhy.

Ulice získala cenu pro nejslibnějšího dramatika George Devine Award, cenu Samuela Becketta, cenu časopisu Drama Magazine za nejlepší novou hru, cenu George Devine a cenu Plays and Players Award. Záhy poté byla adaptována pro BBC (film ocenili na festivalu v Monte Carlu). Kritici ji označili za „nejvýznamnější a nejpronikavější text kritizující Thatcherismus a postindustriální Británii“, prohlásili ji za „jeden z nejúspěšnějších a nejprekvapivějších debutů v dějinách moderního dramatu“, autora pasovali na „hlas osmdesátých let“ a prohlásili ho za divadelní ekvivalent punk rockera. „Stejným způsobem, jakým punk zpochybnil hudební průmysl, Cartwright převrátil vzhůru nohama všechny konvenční představy o tom, co je dramatik.“

Po takovém přijetí nemohlo nastat nic jiného než deziluze. „Byla to divoká doba. Najednou jsem se stal spisovatelem a vůbec jsem netušil, co mám dál dělat. Neměl jsem žádnou disciplínu. Nic jiného jsem nenapsal, jen *Ulici*. Spadl jsem do víru vzrušení a kdybych se nevrátil na sever, určitě bych skončil špatně.“ Na sever se ale vrátil jako jiný člověk, neboť s novými literárními zakázkami se postupně měnila i jeho ekonomická situace. „Požádali mě, abych napsal rozhlasovou hru. Zeptal jsem se, kolik mi za ni zaplatí. Tuším, že řekli něco kolem 60 liber za minutu vysílacího času. Doma jsem dostával 1 libru za hodinu doplňování zboží do regálů...“

Na tomto místě by bylo ideální prozradit vám něco o Cartwrightově dětství a dospívání, ovšem chcete-li o jeho soukromí něco málo zjistit, narazíte na články zoufalých novinářů, které se omezují na konstatování, že Cartwright „své soukromí a soukromí své rodiny střeží s vervou, kterou by obdivoval i podobně tajnůstkářský spisovatel J. D. Salinger“ anebo že „je jednou z nejsložitějších osobností“, s jakou kdy příslušný novinář dělal rozhovor, a to ne proto, že mu hází klacky pod nohy, ale proto, že je „příliš skromný na to, aby o sobě mluvil.“ Ani my jsme ho k rozhovoru nepřesvědčili. Něco málo se ale přece jen posbírat dá.

Narodil se v roce 1958 ve Farnworthu poblíž Boltonu v hrabství Lancashire jako syn továrního dělníka a ženy v domácnosti, která vášnivě četla („Šest thrillerů týdně!“). Vystudoval místní střední školu Green Secondary Modern School. Ta sice nedávno jednu ze svých budov pojmenovala po něm, avšak za jeho dětství byla jen „přímou linkou do továren, v případě dívek do textilk.“ Přesto na škole vyučovali i „učitelé ovlivnění pokrokovými šedesátými léty, kteří nás přesvědčovali, že se můžeme vydat i jinou cestou. Zaseli do nás víru, že to jde. Takže jsem si řekl: „Jo, je možný odejít a změnit svět.““ Zasluhou těchto pedagogů se dostal k divadlu, a dokonce také zkusil psát básně. „Byl jsem kluk z dělnické třídy a líbily se mi všechny věci, které mají takoví kluci rádi. A když mi můj učitel na dramataku odhalil kouzlo herectví, rychle mě chytlo.“

Školu dokončil v šestnácti letech a přemýšlel, co dál: „Žít se jako spisovatel byla v mém okolí dost směšná myšlenka. Jízdenku pryč mi přislíbily jen dvě profese: mohl jsem se stát boxerem, anebo hercem.“ Vybral si herectví a odjel do Londýna. „Žil jsem ve squatu s partou skvělých, i když chudých bohémů.“ Prací v továrnách a skladech si vydělal na studium herectví na londýnské divadelní škole Central School of Speech and Drama, ale narazil tam na konzervativní pojetí výuky. „Místo toho, aby rozvíjeli naše výstřednosti, snažili se je potlačit.“ I tak mu škola v jedné věci posloužila.

Celý ročník dostal zadání připravit si nějaký monolog. Nesečtělý Cartwright („Největší vliv na mě měl Elvis. A taky Bruce Lee.“) si nebyl schopen žádný nalézt, a tak si ho raději napsal sám. Později se stal součástí *Ulice* (jedná se o již zmíněný monolog Skinheada). Studium opustil a spolu s dalšími kamarády založil Acme Acting Company, soubor, který se specializoval na tehdy nový fenomén site-specific divadla. Soubor jste si mohli pozvat k sobě domů a on vám v bytových podmínkách interpretoval *Tramvaj do stanice Touha*, *Apocalypsu Now* či *Psycho*.

Cartwright si vyzkoušel i běžnější divadelní formát, když v roce 1981 hrál v Glasgow ve světové premiéře hry Shauna Lawtona *Desperado Corner*. Spolu s ním hráli dělníky z přímořského městečka Redcar pozdější megahvězdy Gary Oldman a Mark Rylance. Hereckou kariéru mu to nenastartovalo a v roce 1982 se vrátil na sever. Bohužel v rodném Lancashire se recese projevovala ještě hrůzněji než v Londýně. „Nemohl jsem sehnat žádnou práci. Strávil jsem hodiny chozením od továrny k továrně a opakováním dialogu typu: ‚Nějaká práce, kámo?‘ – ‚Žádná, promiň, zkus se zeptat za týden.‘“ Během těchto týdnů čekání se z pocitu marnosti vypisoval – jaká hra z toho vzešla, už víme.

Po úspěchu *Ulice* znovu utekl domů na sever s vizí žít se jako spisovatel, ale narazil na to, že slova už nepřicházejí tak snadno. „Když vám někdo za psaní platí, nejde to tak plynule. Trvalo mi dlouho, než jsem se naučil, že nemůžete jen čekat, až vás něco napadne, že se naopak musíte donutit sedět u toho každý den. Psaní je jako všechno ostatní – první sex, první drink, první výlet do ciziny – panenství můžete ztratit jenom jednou. Po napsání *Ulice* jsem už nikdy nepsal jako dřív.“

Naštěstí v něm Julia Bardsley, asistentka režie, která pracovala na *Ulici*, vycítila velkého dramatika a požádala ho, aby s ní spolupracoval v rámci workshopu v National Theatre. Studio při Národním divadle dávalo mladým divadelníkům hledat nové cesty bez stresu z blížící se premiéry. Oba tvůrci si dali předsevzetí, že chtějí pracovat se staršími herci a dodrželi ho beze zbytu

ku – laboratoř vytvořili se sedmi sedmdesátníky. Z jejich zážitků, vzpomínek, názorů a zkušeností se zrodila „zvláštní, surrealistická fantazie stojící někde mezi Lewise Carrollem a Samuelem Beckettem“, hra *Bed* (1989). Cartwright na jeviště umístil obrovitou postel, v níž senioři zaháněli nespavost vzpomínkami, sny a hrami. Uměleckého šéfa National Theatre Richarda Eyreho asociativní drama zaujalo natolik, že inscenaci přenesl do Cottesloe Theatre (dnes známé jako Dorfman Theatre).

Úspěch kolaborativního způsobu práce na hře *Bed* ho přiměl přijmout nabídku Andrewa Haye, nového uměleckého šéfa Octagon Theatre v severoanglickém Boltonu. Hay tam chtěl „odnaučit místní publikum očekávat pořád jen Shakespeara“ a rozhodl se pěstovat divadlo jako platformu pro komunitní setkávání. Hay na Cartwrightovi oceňoval, že je „showman bez přetvářky, který nevěří v intelektuální divadlo“ a společně si stanovili, že stvoří něco, co „rozstřelí bublinu divadla z Oxbridge.“ Přišli s geniálním marketingovým tahem: nedaleko Boltonu se pravidelně natáčela populární televizní „soap opera z dělnického prostředí“ *Brookside* a oni oslovili její dvě hlavní herecké hvězdy – Sue Johnston a Johna McArdleho. Nabídli jim, že se v jednom večeru budou moci přetělesnit v řadu různých postav. Neodolali. Ještě nenazkoušenou inscenaci s pracovním názvem *To* divadlo propagovalo plakáty s jejich tvářemi a také skrze příslib „magické a tajemné prohlídky severoanglické hospody“. Měli vyprodáno ještě dřív, než autor hru přejmenoval na *Dvojku* (*Two*).

Cartwright ve *Dvojce* navázal na fragmentární techniku užitou v *Ulici*, kterou teatrologové charakterizují pomocí slůvka vignette – viněta. Skrze krátký náčrt, střípek události, symbolický ornament, úderný kousek, esenciální situaci se na maličké ploše vyjeví celý život, v případě Cartwrighta: „celý člověk“. Jako ústřední spojovací linku tentokrát autor nevyužil jen jednu postavu, ale dvě – pár hostinských, Šéfa a Šéfovou, kteří po celý večer nejen obsluhují přicházející tu více tu méně obskurní postavičky jako vystřižené z filmů Federica Felliniho, ale zároveň je přímo ztvárňují. Herecké proměny jednak dělají z textu ojedinělý mix klauniády, pantomimy, konverzační komedie a psychologického dramatu, a jednak znásobují účinek hospodských vinět. Cartwright nepopisuje už jen panoptikum pohnutých osudů jednoho zbídačeného města, on ho pomocí hereckého umění nahlíží jak zevnitř, tak zvenčí. Každá další přiznaná přeměna herce v někoho jiného je demonstrací snahy pochopit něčí jednání, přičemž jde především o jednání vztahové.

Všechny postavy jsou definovány svými minulými nebo současnými partnerskými vztahy, a navzdory tomu jsou samy (slovy režiséra Janusze Klimszy: „Je to bizarní přehlídka strašně osamělých lidí.“). Monologičnost, kterou má Cartwright tak rád, k tomuto paradoxu výborně pasuje. Pokud nás v *Ulici* a v *Bed* opakovaně napadalo, že samovolně zkoumá scénický potenciál literární techniky proudu vědomí, tak ve *Dvojce* tak činil zcela záměrně – stačí si rozebrat úvodní monolog Šéfa, větvený řeznický paján Staré ženy, verbálně opojnou ódu paní Igerové na velké chlapy nebo samomluvu Ženy, tj. „té druhé“. A přestože se o Cartwrightovi mluvilo jako o básníkovi už po *Ulici*, až do *Dvojky* poprvé zakomponoval báseň – promluva Starouška, který uvnitř sebe cítí svou mrtvou manželku, je v textu dokonce rozdělena na verše.

Dvojka měla světovou premiéru v roce 1989 v Octagon Theatre a diváci ji okamžitě vzali za svou (řada pramenů uvádí, že do jevištní akce diváci spontánně vstupovali ve víře, že sledují „své příběhy“).

V roce 1990 se inscenace přenesla do londýnského The Young Vic a po následujícím ocenění Manchester Evening News Best Play Award započala její celosvětová a dlouholetá sláva (hru si oblíbily jak profesionální divadla, tak studentské a amatérské scény). Inscenovala se skoro po celé Evropě, v USA, Kanadě, Jižní Africe, Japonsku či Austrálii. V České republice si na premiéru musela počkat až do teď – vezmeme-li v potaz, že tradice britských pubů je blízka tradici českých hospod, je to k podivu.

Cartwright se k *Dvojce* ještě vrátil o skoro třicet let později. V pokračování s názvem *Two 2* (2016) reflektoval upadající význam hospůdek, které byly „středobodem života místních komunit po celá staletí“ a už nejsou. Šéf se snaží – na rozdíl od rezignované Šéfové – zachránit bankrotující podnik, ale nejde mu to, všichni raději navštěvují „lepší místa“. Dva herci opět hrají více postav, akorát nikoli hosty, ale pracovníky, kteří mají Šéfovi pomoci se záchranou

byznysu (například karatista, kterému pronajímají salónek, či drag queen, která má nalákat na moderní program). Fotografie syna na zdi podniku už skutečně visí, nicméně Šéfová vážně uvažuje, že manžela opustí.

Vraťme se ale ještě do počátků devadesátých let. Po *Dvojce* Cartwright pro Octagon Theatre napsal uvolněný rockový muzikál obracející se k šedesátým létům *Eight Miles High* (1991), v němž propojil známé hity se svou osvědčenou mozaikou. Mise uměleckého šéfa Andrewa Haya byla naplněna. Oxbridgeovskou bublinu nepraskli, rozstřelili ji kanónem! A u toho se smáli všem, kteří Cartwrightovi vyčítali, že se upsal mainstreamu. To ještě netušili, co přijde...

Vzestup a pád Tichého hlasu, jeho nejslavnější a nejuváděnější hra, zkombinovala dvě protikladné tendence – sociálně kritickou sondu do bezvýchodného dělnického prostředí ve stylu tvor-

by jeho kamarádky Shelagh Delaney (*Chuť medu* prošla i mnoha českými jevišti) a sentimentální muzikálovou pohádku á la ošklivé káčátko. Příběh je vyprávěn „tradičně“, v žánru psychologického realismu – herci hrají jen jednu postavu, z které nevystupují, nekomunikují s publikem, a už vůbec se nesetkáváme s vinětami či tajemnými poetickými obrazy. Zakřiknutá zpěvačka se díky svému talentu (zpívá hity Judy Garland, Shirley Bassey, Edith Piaf, Marilyn Monroe či Billie Holiday) vymaní z osudu, který postihl její krkavčí matku-alkoholičku, potká lásku, najde svůj hlas a je šťastná. *Tichý hlas* měl premiéru v National Theatre v roce 1992 a pak se s velkou pompou přesunul na West End. Inscenace byla v šesti kategoriích nominována na Cenu Laurence Oliviera a vyhrála ji v kategorii Nejlepší komedie. Úspěch v roce 1995 korunovala Broadway. *Tichý hlas* je také jediná Cartwrightova hra, která se uvedla v ČR – v roce 2008 měla českou premiéru ve Studiu DVA, které tou dobou začínalo ve Švandově divadle (mimochodem jednu z rolí tam ztvárnil i Jaromír Dulava).

Cartwrighta krátce po premiéře *Tichého hlasu* nadobro zaškatulkovali jako bulvárního dramatika: „Kritici tuto hru nenáviděli. V jednu chvíli to vypadalo, že má kariéra skončila a nezbyde mi nic jiného než se stát uklízečem.“ Samozřejmě, že opak byl pravdou. Cartwrighta *Tichý hlas* proměnil v dramatika na plný úvazek, který si může dovolit spolupracovat s divadly, jejichž rozpočty ani vzdáleně nepřipomínaly rozpočty westendových produkcí. Kupříkladu nadále psal pro Octagon Theatre (světovou premiéru v roce 2015 tam měla hra o akademikovi středního věku a jeho ženě, kteří chtějí omládnout pomocí slavné soustavy cviků *The Ancient Secret of Youth and the Five Tibetans*), anebo pro maličkaté Hope Mill Theatre v Manchesteru (tam měla letos premiéru jeho nejnovější hra *The Gap* o dvou seniorech, kteří si vydělávají jako sexuální pracovníci).

Kritiku však neignoroval úplně. Jen těžko se dá od jeho provokativní hry *I Licked A Slag's Deodorant* (1996) odmyslet, že si po *Tichém hlasu* napravoval pověst. Hra se hlásí ke cool dramatičce a vy-

kresluje bezejmenného kařkovského Muže, který se skrývá pod postelí na cracku závislé prostitutky. V *Prize Night* (1999) už vzal zpátečku, a ještě ke všemu se po dvaceti letech vrátil k herectví. Postava úspěšného spisovatele v Londýně ztratí kontakt s kořeny, propadne alkoholu, je na pokraji zřroucení a vrací se do své rodné severní Anglie... Cartwright sice popírá, že jde o autobiografii, ale nikde jsme k jeho soukromému životu nedostali tolik indicií jako tady, vyjma encyklopedické informace, že se krátce po dvacítce oženil s dívkou pracující v kanceláři ve Farnworth jménem Angela Louise Jones a že s ní má čtyři děti, z toho jedny dvojčata.

S jedním z jeho dětí se pojí nejlepší Cartwrightův pozdní text, v němž svůj celoživotní sklon k monologičnosti dotáhl do důsledků. Napsal monodrama o třicátníkovi, který se každý víkend s partou stejně ztracených kamarádů utápí v alkoholu, náhodném sexu a drogách. Hru *Raz* (2015), což by se dalo přeložit jako *Pařba*, ve světové premiéře na Edinburgh Fringe Festival hrál jeho syn James. Inscenace z pera šedesátníka se záhy přenesla do Trafalgar Studios na West Endu a stala se generační výpovědí ztracených kluků, kteří ačkoli celý týden dřou, nemají na to odstěhovat se od rodičů a jediná šance, jak se uvolnit, je víkendová „němota“.

Rodina a kořeny zůstaly a zůstávají Cartwrightovým celoživotním nejsilnějším referenčním bodem. „Žádný námět vědomě nestuduju, nebo tak něco, nejde mi o žádnou sociální antropologii. Když jedu

autobusem, nedělám si žádný poznámky. Musím asi čerpat jen z toho, odkud pocházím, co je v mně.“ Vazba k domovu ho také v roce 2015 přinutila založit Drama Studio. Chtěl přivést k herectví a divadlu lidi z dělnické třídy, kteří si nemohou dovolit drahé divadelní vzdělání. Škola je otevřená, jak těm, kteří s divadlem nemají žádné zkušenosti, tak těm, kteří se potřebují ve své profesi zdokonalit. Dnes má tři pobočky (v Manchesteru, Chorley a Salfordu) a funguje i jako agentura zastupující začínající herce. Tahle instituce, ve které se setkává „mladý student, důchodce, učitel, bývalý policista a prodavač krbů“ je výstižnou pointou Cartwrightovy profesní cesty zaměřené výhradně na osudy „statistů života“.

Napsal Pavel Ondruch

Režisér
Janusz Klimsza

CO TO JE HOSPODA

Bohumil Hrabal

Televizní hvězdy Sue Johnston a John McArdle ve světové premiéře hry Jima Cartwrighta *Dvojka*. Octagon Theatre v Boltonu, září 1989.

Výňatky z Hrabalova článku, který vyšel v 18. čísle časopisu Společnosti Bohumila Hrabala *Hařta press* v roce 1995.

CO TO JE HOSPODA, v mém smyslu hospoda? Je to místnost, která má sice jistá pravidla, jistý rituál, jistá strnulá dogmata, ale je to současně místo, kde kromě game se hosté ne těší, ale pod dojmem chvil se svěřují play, hře, hrám dospělých dětí. Hostinec je místo jako obrana proti stereotypu, dokonce to je místo, kde ti nejobyčejnější lidé dovedou improvizovat, dovedou se svěřit rytmu inspirace, imaginace. Hostinec je místo, kde správný hostinský dovede hrát divadlo.

(...)

Tak začíná správné divadlo v pořádném hostinci, kde hosté nejsou mrtvol, ale živoucí lidé, kteří přemýšlejí a vymyslí vždycky něco, co se podobá improvizaci, variaci na dané téma, fair play. Toto je místo, kde zničehonic vznikne sázka, zda paní hostinská má prsa devítky, nebo jedenáctky, hra, která končí ve veřejném lokále tím, že paní hostinská si nacpe jeden svůj prs do půllitru a její muž jí v tom radí, dodává odvahy, povzbuzuje. Takový hostinec to je jeviště a současně i hlediště, místnost, do které se vchází z ulice a zase vychází.

(...)

Hospoda je místo, kde když se někomu zachce, tak zvedne půllitr, dá si jej na hlavu a obřadně s ním tančí, když se mu zachce, tak se stočí do koutka a je nasupený a nadudaný a s nikým nechce mluvit a také i s nikým nemluví. Zničehonic se někomu chce zazpívat, a tak si zazpívá, některý host se vrací ze záchodu a v zadumání si zapíná kšandy, nejkrásnější ale jsou hostince, kde je televize, kdy kromě divadla se ještě hosté dívají na program televizní a nic jim neujde, a ještě stačí do vět z televize přehlušit ty věty svoje, stačí

komentovat události a sportovní přenosy a tak nějak, jak mají zvednuté hlavy, protože obrazovky v hostinci bývají zpravidla dosti vysoko, v koutku na rechně, aby je hosté neshodili ramenem nebo hlavami, tak ty zvednuté tváře, ty zakloněné šije, ty oči vedoucí k jednomu bodu, to zvyšuje půvab fyzického i psychického útlaču, protože ruka zdvihající pivo někdy míjí ústa, cigareta míjí rty a díky televizi hostinec dostává o půl dimenze navíc... Toto je kolektivní tvoření hospody, zadarmo představení pro každého kdo přijde.

(...)

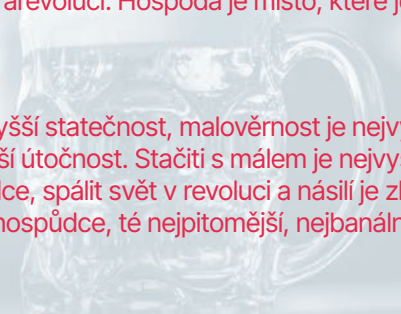
Hospoda má něco báječného ve svých rituálech, že hosté jsou neustále na sebe zdvořilí, nebo ironičtí, nebo srší k sobě nenávisť, nebo jsou si lhostejní, všechno, jenom to, že neusínají a když, tak vsedě, nelhají si na kanape, tak jako doma, lidé v hostincích nejsou unavení, dokonce se předvádějí, zatímco kdyby byli doma, tak ten samý čas na ně přichází malátnost a podřimují a jsou nevrlí, hostinec je také místem, kde končí zaměstnání a kde končí zábrany, hostinec je místem, kde se lidé předvádějí, kdy hrají toho, kým by chtěli být, je tedy místem, na kterém v živých hrách a obrazech lze předvádět to nedosažitelné, kde díky nevědomí lze dosáhnout odsouzeníhodné vznešenosti a taky pádu sebeobžaloby. Z hospody se lidé vrací rozjaření i roztřesení, házejí sebou na lože aby neusnuli až nad ránem, anebo usnuli jako by je do vody hodil, z hospody si návštěvník odnáší těšení na hospody příštího dne, anebo si host přísahá, že mezi takovou sebranku už nikdy, do smrti nev kročí. Hospoda je místem, do kterého host spěchá jen proto, aby se dozvěděl od těch druhých co říkal a co dělal, koho urazil a nad kým slavně vítězil ten večer předtím. Hospoda je i místem, kde se říká to, co se jinde neříká i za cenu protokolu, který sepsali nebo sepisují členové a příslušníci VB.

(...)

Hospoda je ale také kolektivní divadlo, happening. Miliony hospod a hospůdek denně rozsvěcují lidskými tvářemi lokály měst a vesnic a samot, obyčejní lidé tady povyšují ty svoje obyčejné životy až na hranici života a smrti. A všechno zde začíná hrou a první větou, která je vždycky míněna jinak. Od toho jinak nastává sutí významů, lidský hovor je pracující stroj, který ale vyrábí zmetky. Těmito zmetky začíná happening. Sesutí domečku karet do protisměru. Hospoda ale je také místo, ve kterém se co nejvíce usiluje o změnu světa, o revoluci, o kontrarevoluci. Hospoda je místo, které je co nejvíce proti válce.

(...)

Zbabělost je někdy nejvyšší statečnost, malověrnost je nejvyšší víra, opatrnost je nejvyšší útočnost. Stačiti s málem je nejvyšší ctnost. Spálit svět ve válce, spálit svět v revoluci a násilí je zločin proti ne lidem, ale proti hospůdce, té nejpitomější, nejbanálnější hospůdce.

V Divadle Ungelt můžete v sezóně 2024/2025 dále vidět

BRÁCHA

SIMON GRAY, dva muži a jedna žena. Osudový milostný trojúhelník v průběhu dvaceti čtyř let. Komorní rodinná sága slavného britského dramatika. Hrají Marek Němec, Igor Orozovič a Veronika Khok Kubárova (za dvojroli Anity a Wendy se umístila v širší nominaci na Cenu Thálie 2023). Režie Pavel Ondruch.

CESTA K VODOPÁDŮM

LEE BLESSING, po bolestném rozvodu přišel i o milovanou nevlastní dceru. Dokáže to napravit? Fascinující jevištní road-movie o hledání cesty k sobě i tomu druhému. Hrají Jiří Langmajer (za roli Opičáka se umístil v širší nominaci na Cenu Thálie 2022) a Anežka Šťastná. Režie Michal Dočekal. Inscenace není vhodná pro děti do 16 let.

DEŠTIVÉ DNY

KEITH HUFF, drsní chlapíci Denny a Joey jsou parťáky u chicagské policie. A velcí přátelé – každý problém dokáže vyřešit. Až do teď... Strhující kriminální drama ve světové premiéře hrály filmové hvězdy Daniel Craig a Hugh Jackman. Hrají Richard Krajčo (za roli Dennyho získal Cenu Thálie 2012) a David Švehlík (za roli Joeyho se umístil v širší nominaci na Cenu Thálie 2012). Režie Janusz Klimsza. Inscenace není vhodná pro děti do 16 let.

DOBROU NOC, MAMI

MARSHA NORMAN, Jessie se rozhodla. Zbývá už jen vše svěřit matce... Strhující psychologické drama, které v roce 1983 získalo Pulitzerovu cenu. Hrají Taťjana Medvecká a Lucie Štěpánková. Režie Vít Vencel.

HOUSLE

DAN MCCORMICK, doposud se oba bratři protloukali newyorskými ulicemi jen těžko. Všechno se ale může změnit. Zlodějčkovské komediální drama o dvou bratřích a jejich rodinném příteli, kde naděje na lepší život odhalí pohnutou rodinnou minulost i sílu charakterů. Hrají Milan Hein, Jiří Langmajer a Pavel Liška. Režie Ladislav Smoček.

KRÁSNÁ VZPOMÍNKA

STEPHEN TEMPERLEY, jaké to je být pianistou nejhorší zpěvačky všech dob? Bizarní příběh Florence Foster Jenkinsové plný živě hrané jazzové i operní hudby. Hrají Bára Štěpánová (za roli madam Jenkinsové se umístila v širší nominaci na Cenu Thálie 2022) a Ondřej Brousek. Režie Martin Čičvák.

NADECHNOUT SE ŽIVOTA

DAVID HARE, manželka a milenka. Nastal čas osvobodit se od muže, který je opustil. Psychologická hra slavného britského dramatika. Hrají Tereza Brodská a Jitka Smutná. Režie Pavel Ondruch.

PAN HALPERN A PAN JOHNSON

LIONEL GOLDSTEIN, u hrobu paní Florence se setkají dva staří muži, pan Halpern a pan Johnson. Jednoho z nich čeká velké překvapení... Hra měla světovou premiéru v Londýně a svou poslední roli v životě si v ní zahrál Sir Laurence Olivier. Divadlo Ungelt ji uvádí s Petrem Kostkou a Františkem Němcem. Režie Ladislav Smoček.

PŘÍBĚH ZE ZOO

EDWARD ALBEE, když nemáte vztah k lidem, měli byste někde začít. Třeba na lavičce v Central Parku po cestě ze zoo... Sugestivní dílo génia amerického dramatu. Hrají David Švehlík a Ondřej Brousek. Režie Jiří Pokorný.

PŘÍTELKYNĚ

JEN SILVERMAN, „Rozvedená padesátnice hledá spolubydlící. Zn: Klidný podzim života.“ Na inzerát odpoví Robyn, akorát je pravý opak toho, co si Sharon přála... Dojemná komedie, v níž se usdlá domácnost kdesi v zapadákové oře se základlech. Hrají Alena Mihulová a Jitka Smutná. Režie Tereza Karpianus.

PSTRUZI

EDOARDO ERBA, dopis konečně našel svého adresáta. Změnil život automechanikovi, jeho ženě i dělníkovi z místní továrny. Italská komedie o obavách, kterým lze čelit jen s humorem. Hrají Pavel Liška, Jaromír Dulava a Alena Mihulová. Režie Jakub Šmíd.

ROZPRAVY MILANA HEINA

Talk-show, ve které spolu rozprávějí principál našeho divadla Milan Hein a jeho dva pokaždě jiní herečtí kolegové. Pořad natáčí Český rozhlas Dvojka.

SKOŘÁPKA

MARCIN SZCZYGIELSKI, v zapadlé knihovně se schází nesourodá dvojice. Zakřiknutá knihovnice a suverénní zlatokopka. Co přinese toto setkání? Komedie o nečekaném přátelství a cestě ke svobodě. Hrají Alena Mihulová a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

SKLENĚNÝ STROP

DAVID HARE, dva rozdílné světy, dva nesmiřitelné přístupy k životu a jeden společný pocit viny, kterého se nejde zbavit. Fascinující střet dvou silných osobností, které se nedokáží přestat milovat, ačkoli je všechno proti. Hrají Tatiana Dyková, Jiří Langmajer, Matěj Převrátíl nebo Vladimír Pokorný. Režie Vít Vencel.

SLEPICE NA ZÁDECH

FRED APKE, muž zapomněl na její narozeniny. Je to dostatečný důvod k vraždě? Bláznivá groteska o šílenství, k němuž vás dožene manželství. Hrají Tatiana Dyková, Vojtěch Dyk a Radovan Klučka. Režie Jaromír Dulava.

STAŘÍ MISTŘI

GER THIJS, dva bratři. Oba herci. Jeden slavný a úspěšný – František Němec, druhý celý život v jeho stínu – Milan Hein. Nizozemská tragikomedie z divadelního zákulisí. Režie Milan Schejbal.

STŮL PRO DVA

STEWART PRINGLE, Denise a Harry jsou ze stejného městečka, ale přesto se skoro neznají. Až dosud... Něžná komedie o lásce ve zralém věku. Hrají Alena Mihulová a Dalibor Gondík. Režie Pavel Ondruch.

TANEČNÍ HODINY

MARK ST. GERMAIN, jak naučit tančit autistického profesora, který nemá rád doteky? Stačí ho poslat k tanečnici s nohou v ortéze... Romantická komedie o sblížení dvou samotářů, jejichž silná vůle možná překoná i nepřekonatelné. Hrají Miroslav Táborský a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

VEJŠLAP

PETER QUILTER, tři stárnoucí kamarádi na úpatí hory a dvoudenní túra před nimi. Cíl je jasný: překonat krizi středního věku. Komediální oslava přátelství, přírody a života. Hrají Martin Písařík, Petr Stach a Jan Holík. Režie Pavel Ondruch.

VŠECHNY BÁJEČNÝ VĚCI

DUNCAN MACMILLAN, JONNY DONAHOE, seznam všeho, pro co stojí za to žít. Napíšete ho s námi? Monodrama, které věří v lepší svět. Hraje Richard Krajčo. Režie Karin Krajčo Babinská.

VZHŮRU KE HVĚZDÁM

MARIE JONES, měl to být obyčejný den v životě obyčejných pečovatelek. Všechno se ale zvrtilo. Bláznivá komedie o touze po lepších časech. Hrají Iva Pazderková a Petra Nesvačilová. Režie Pavel Ondruch.

Dárci židlí

Zlata ADAMOVSká | Prof. Dadja ALTENBURG-KOHL & Daniel PEŠTA |
Jitka ASTEROVÁ | Norbert AUERBACH | Jiří BARTOŠKA |
Prof. MUDr. Vladimír BENEŠ, DrSc. | Martin BEZOUŠKA | Lucie BÍLÁ |
Ing. Michal BORGES | Jana BREJCHOVÁ | Tereza BRODSKÁ |
Ondřej BROUSEK & Martin ČIČVÁK | Hana BUREŠOVÁ |
Zuzana BYDŽOVSKÁ a Miroslav ETZLER | Aleš CIBULKA | Vilma CIBULKOVÁ |
Věra ČÁSLAVSKÁ | Soňa ČERVENÁ | Jitka ČVANČAROVÁ | Martina DELIŠOVÁ |
Magdalena DIETLOVÁ a Dr. Milan SLÁDEK | Divadlo HOGO FOGO |
Michal DOČEKAL | Pavel DOMINIK | Zeno DOSTÁL | Jaromír DULAVA |
Josef DVOŘÁK | Helena DVOŘÁKOVÁ | Tatiana DYKOVÁ | Monika ELŠÍKOVÁ |
Fero FENIČ | Ladislav FIALKA | Květa FIALOVÁ | pes FILIP |
Ing. Jan FISCHER CSc. | Jefim FIŠTEJN | MUDr. Alfred GEBHARD |
Dalibor GONDÍK | Václav HAAPT | Dagmar a Václav HAVLOVI |
Bohumila a Walter HEINOVI | Šárka HEJNOVÁ | Ljuba HERMANOVÁ |
Hana a Karel HEŘMÁNKOVI | Radek HOLUB | MUDr. Radkin HONZÁK |
Prof. MUDr. Cyril HÖSCHL, DrSc., FRCPsych. | PhDr. Slavomil HUBÁLEK |
Eva a Václav HUDEČKOVI | František HUSÁK | Vítězslav JANDÁK |
Nina JIRÁNKOVÁ | MUDr. Milan JIRÁSEK | Adam JUNEK |
PhDr. Vladimír JURAČKA | Jiří JUST | KAESER KOMPRESSOREN s.r.o. |
Kateřina DVOŘÁKOVÁ KALOČOVÁ & Zdeněk KALOČ | Jan KANZELSBERGER |
Veronika KHEK KUBAŘOVÁ | Ivan KLÁNSKÝ | Dušan KLEIN | | Radovan KLUČKA |
Milan KŇAŽKO | PhDr. Petr KOLÁŘ | KOOPERATIVA POJIŠŤOVNA, a.s., |
Vienna Insurance Group | Miloš KOPECKÝ | Petr KOSTKA |
JUDr. Dominika KOLOWRAT-KRAKOWSKÁ | Ing. Martin KRAFL | Richard KRAJČO |
JUDr. Tomáš KRAUS | Pavel KRÍŽ | Vendula KRÍŽOVÁ | Marta KUBIŠOVÁ |
Blanka a Jiří KUBÍKOVI | MUDr. Roman KUFA | Irena KUNEŠOVÁ | Mgr. Dalibor
LACINA | Jiří LANGMAJER | Jiří LÁBUS | Pavel LIŠKA | Radovan LUKAVSKÝ |
Hana MACIUCHOVÁ | Jana MALÁ | Dana a Petr MALÁSKOVI | Jan MALÍŘ | JUDr.
Hana MARVANOVÁ | Carmen MAYEROVÁ | Tatjana MEDVECKÁ |
Alena MIHULOVÁ | Zuzana a Matěj MINÁČOVI | Jitka MOLAVCOVÁ |
Zuzana a Martin MOLNÁROVI | Otakar MOTEJL | Petr MOTLOCH |
Kamila MOUČKOVÁ | Ladislav MRKVIČKA | Jiří MUCHA | Vincent NAVRÁTIL |
Světлана NÁLEPKOVÁ | Václav NECKÁŘ | Luděk NEKUDA | Petra NESVAČILOVÁ |
Prof. MUDr. Petr NEUŽIL, CSc., FESC | Jitka NĚMCOVÁ | František NĚMEC |
Mathilde NOSTITZ | Ondřej NOVÁK | MUDr. Martin NOVOTNÝ | Pavel ONDRUCH |
Gustav OPLUSTIL | Ota ORNEST | Igor OROZOVIČ | Jeňýk PACÁK |
Prof. MUDr. Pavel PAFKO, DrSc. | Irena PAVLÁSKOVÁ | Halína PAWLOWSKÁ |
Mgr. Robert PERGL | | Libor PEŠEK | Prof. MUDr. Jan PIRK, Dr.Sc. |
Martin PÍSAŘÍK | Jindřich POLÁK | Viktor POLESNÝ | Simona POSTLEROVÁ |
Václav POSTRÁNECKÝ | Chantal POULLAIN | Michal PROKOP |
Vlasta PRŮCHOVÁ-HAMMEROVÁ | Regina RÁZLOVÁ | Vlastimil RIEDL |
Pražská realitní kancelář ROYAL – Ing. Jaroslav KOŠTÁL | Linda RYBOVÁ |
RYOR, a.s. | Alena SCHÄFEROVÁ | Milan SCHEJBAL | Jiří SCHMITZER |
Jan a Libuše SCHNEIDEROVI | Vladimír a Petr SÍSOVI | Jan SKALICKÝ |
Marta SKARLANDTOVÁ | Petr SLAVÍK | Tomáš SLÁMA | Ladislav SMOČEK |
Jitka SMUTNÁ & Tereza NEKUDOVA | Olga SOMMEROVÁ & Olga ŠPÁTOVÁ |
Jiří STACH | Petr STACH | Simona STAŠOVÁ | Jiří SUCHÝ | Jiří SVOBODA |
Dana SYSLOVÁ | Petr ŠTĚPÁNEK | Lucie ŠTĚPÁNKOVÁ | Jana ŠTĚPÁNKOVÁ |
Bára ŠTĚPÁNOVÁ | Karel ŠTOLBA | David ŠVEHLÍK | Libuše ŠVORMOVÁ |
Jan TEPLÝ | Pavel TIGRID | TON a.s. | TRICO | Vilém UDATNÝ | Milan UHDE |
Eva URBANOVÁ | Marta VANČUROVÁ | Petra a Josef VAVROUŠKOVI | Vít VENCL |
Ondřej VETCHÝ | Pavel VĚTROVEC | Oldřich VÍZNER | Alena VRÁNOVÁ |
Pavel VRBA | Petr WEIGL | prof. PhDr. Petr WEISS | Anna WETLINSKÁ |
Jan a Zuzana WIENEROVI | Valérie ZAWADSKÁ | Zdeněk ZDENĚK |
Stanislav ZINDULKA

Ungelt

Ungelt, zvaný také jako Týnský dvůr, je jedna z historicky nejvýznamnějších pražských lokalit. Blok zástavby byl původně opevněným kupeckým dvorcem. Obchodníci si mohli v areálu odpočinout, pokud zaplatili poplatek. Tomuto clu se říkalo staroněmeckým slovem ungelt. Odtud také dnešní název areálu. Kromě celnice tady kupci měli dvůr, špitál a kostel. Po obvodu dvora, který sloužil jako tržiště, vyrůstaly nejstarší románské domy. Základy domu, v němž sídlí Divadlo Ungelt, pocházejí z 11. století a jsou k vidění v klubu divadla. Celý dům tu stojí od 14. století.

Divadlo Ungelt založil Milan Hein a 2. října 1995 ho po boku Miloše Kopeckého slavnostně otevřel. Miloš Kopecký tehdy divadlu věnoval – jako symbol přízně – své oblíbené otáčivé křeslo. Tím započal tradici, v níž každý rok darují herci, umělci a osobnosti veřejného života divadlu svou „židli s příběhem“. Na těchto unikátních darech můžete posedět v divadelním klubu a ve foyeru divadla.

